

Lupa- ja valvontavirasto
kirjaamo@lvv.fi

Viite LVV-U/45954/2026

Aihe Gasgrid Vetyverkot Oy, Suomen kansallinen vedyn siirtoverkko – Lounais-Suomi, ympäristövaikutusten arviointiohjelma

Lupa- ja valvontavirasto on pyytänyt Satakunnan Museon lausuntoa Gasgrid Vetyverkot Oy:n kansallisen vedyn siirtoverkon YVA-ohjelmasta. Gasgrid suunnittelee vedyn siirtoverkkoa, joka on keskeinen infrahanke vetytalouden edistämiseksi Suomessa. Hankkeen tavoitteena on mahdollistaa vedyn tuotanto, siirto ja jakelu. Hanke parantaa energijärjestelmän joustavuutta ja huoltovarmuutta sekä luo vientimahdollisuuksia. Tavoitteena on lisäksi tukea Suomen hiilineutraaliustavoitetta.

Siirtoverkko koostuu maahan sijoitettavista hiiliteräsputkista sekä venttiili- ja paineenvähennysasemista. Lisäksi rakennetaan kaavin- ja mittausasemia sekä anodikenttiä. Putket asennetaan vähintään metrin syvyyteen ja niille lunastetaan noin 10 m levyinen käyttöoikeusalue. Rakentamisen aikainen työalue on 35–40 m levyinen. Työalueelta kaadetaan puut ja peltoalueilla on varattava tilaa peltomullan läjitykselle. Kallioisilla kohdilla putkilinjaa joudutaan louhimaan. Putkien asentamista varten kaivetaan noin 2–3 m syvä kaivanto, jonka viereen rakennetaan asennustie. Rakentamisen jälkeen peltoalueet ovat viljelyskelpoisia, mutta metsäalueilla käyttöoikeusalue pidetään puuttomana. Erikoiskohteissa, kuten maanteiden, rautateiden ja vesistöjen risteämiskohdissa työmaa-alueen tilantarpeet ovat huomattavasti suuremmat.

Hanke on laajuutensa vuoksi jaettu maantieteellisesti viiteen erilliseen YVA-menettelyyn. Lausuttavana olevassa hankkeessa tarkastellaan Lounais-Suomen osuutta siirtoverkosta. YVA-ohjelmassa arvioidaan yhtä siirtoputken toteutusvaihtoehtoa (VE1) sekä nollavaihtoehtoa (VE0), jossa hanketta ei toteuteta. Ennen YVA-menettelyn aloittamista on 16.6.2025 järjestetty ennakkoneuvottelu, jossa Satakunnan Museo on ollut mukana.

Tässä lausunnossa tarkastellaan YVA-ohjelmaa ainoastaan Satakunnan maakunnan osalta.

Satakunnan Museon kannanotto

Arkeologinen kulttuuriperintö

Satakunnassa rakennettavan vetyputken linjauksen lähiympäristössä on lukuisia muinaismuistolain (295/1963) rauhoittamia muinaisjäännöksiä. Nämä on esitelty ympäristön nykytilaa käsittelevässä kappaleessa riittävällä tavalla sekä sanallisesti että liitteenä olevalla kartalla. Putkilinjaus kulkee myös maastoissa, joissa arkeologisia selvityksiä ei ole tehty tai joissa ne ovat hyvin vanhoja. Arkeologisen inventoinnin laatiminen onkin hankkeen yhteydessä välttämätöntä. Inventoinnissa tulee maastossa tarkastaa kaikki topografialtaan muinaisjäännösten esiintymisille suotuisat alueet ja peltoalueilla kiinnittää huomiota mahdollisiin irtolöytöpaikkoihin. Inventointiraportti tulee toimittaan alueelliseen vastuumuseoon mahdollisimman pian sen valmistumisen jälkeen, jotta mahdolliset ennen tuntemattomat kohteet ehditään arvottaa ja tiedot päivittää muinaisjäänösrekisteriin ennen hankkeen etenemistä.

Hankkeen vaikutukset muinaisjäänöksiin ovat suurimmat vetyputken rakentamisen aikana. Muinaisjäänösten huomioiminen tulee vaatimaan kohteiden merkintää maastoon, jotta ne havaitaan puiden kaatamisessa, kaivutyössä ja maa-ainesten läjityksessä sekä muissa työvaiheissa. YVA-ohjelman mukaan vaikutuksia arvioidaan tarkastelemalla rakentamistoimenpiteiden suhdetta ja etäisyyttä arkeologisiin kohteisiin. Satakunnan Museon näkemyksen mukaan tämä on oikeanlainen arviointitapa.

Rakennettu ympäristö ja maisema

Satakunnan Museo näkee, että YVA-selostuksessa sekä liitteessä 7 esitetyissä maisema-alueissa sekä kulttuuriympäristön kohteissa tulee ottaa huomioon parhaillaan ehdotusvaiheessa oleva Satakunnan maakuntakaava 2050 sekä sitä varten toteutetut laajat selvitykset, kuten Satakunnan rakennetun kulttuuriympäristön päivitys- ja täydennysinventointi (Niina Uusi-Seppä/Ramboll 2023). Maakunnallisesti merkittävien kulttuuriympäristöjen rajauksissa on tapahtunut muutoksia Satakunnan vaihemaakuntakaavaan 2 verrattuna. Satakunnan alueella maakunnallisesti merkittävät kulttuuriympäristöt (2023) sekä paikallisesti merkittävät kohteet ja alueet on tarkastettavissa esimerkiksi Satakunnan Museon ylläpitämästä y-pakki-tietokannasta osoitteesta www.y-pakki.fi. Kattavampia inventointitietoja voi tiedustella Satakunnan Museolta.

Vetyputki hanke kulkee Satakunnassa useiden valtakunnallisesti merkittävien maisema-alueiden (VAMA) sekä maakunnallisesti merkittävien maisema- ja kulttuuriympäristöjen alueella, tai niiden välittömässä läheisyydessä.

VAMA-alueita, RKY-alueita sekä maakunnallisesti merkittäviä kulttuuriympäristöjä koskee voimassa olevassa Satakunnan vaihemaakuntakaavassa 2 (2019) sekä ehdotusvaiheessa olevassa Satakunnan maakuntakaava 2050:ssä suunnittelumääräys:

Alueen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on otettava huomioon alueen kokonaisuus, erityispiirteet ja ominaisluonne siten, että edistetään niihin liittyvien arvojen säilymistä ja kehittämistä mukaan lukien avoimet viljelyalueet. Kaikista aluetta tai kohdetta koskevista suunnitelmista ja hankkeista, jotka oleellisesti muuttavat vallitsevia olosuhteita, tulee museoviranomaiselle varata mahdollisuus lausunnon antamiseen. Kohteen ja siihen olennaisesti kuuluvan lähiympäristön suunnittelussa on otettava huomioon kohteen kulttuuri-, maisema-, luonto- ja ympäristöarvot sekä huolehdittava, ettei toimenpiteillä ja hankkeilla vaaranneta tai heikennetä edellä mainittujen arvojen säilymistä.

Hankkeen vaikutukset rakennettuun kulttuuriympäristöön ja maisemaan ovat suurimmat vetyputken rakentamisen aikana. Myös metsään hakatulla käytävällä saattaa olla vaikutuksia myös kaukomaisemassa joko aukkona tai muutoksena metsän silhuetissa. Putken vaatima käytävä metsäisillä alueilla vertautuu sähkölinjaan. YVA-ohjelmassa mainittu maisemallisten vaikutusten arviointi, joka ulottuu 200 m putken keskilinjasta on tässä mielessä liian lyhyt matka ja Satakunnan Museo näkee, että hankkeen vaikutuksia tulee arvioida etenkin VAMA-alueilla sekä maisemallisesti tärkeillä alueilla huomattavasti pidemmältä vaikutusalueelta. YVA-ohjelman mukaan herkimmille alueille tehdään tarvittaessa maisema-analyysi sekä maastokäynti, jotka ulotetaan tarvittaessa koskemaan myös rakennettua kulttuuriperintöä. Museo pitää tätä hyvänä menettelynä. Satakunnan vaihemaakuntakaava 2:n suunnittelumääräykset sekä myöhemmin Satakunnan maakuntakaava 2050 suunnittelumääräykset tulee ottaa huomioon vaikutustenarviointia laadittaessa.

Satakunnan Museo

Museonjohtaja Johanna Jakomaa

Tutkija Olli Joukio

Tutkija Sanna Kuusikari

Arkeologi Leena Koivisto

Tiedoksi

Satakuntaliitto/kirjaamo, Daniel Nagy, Susanna Roslöf
Lounais-Suomen elinvoimakeskus/kirjaamo
Museovirasto/kirjaamo

Tämä asiakirja on hyväksytty sähköisesti Porin kaupungin asianhallintajärjestelmässä